

Adabiyot, madaniyat yashasa — millat yashaydi

О‘zbekiston adabiyoti va san’ati

1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

ADABIY-BADIY, MA’NAVIY-MA’RIFIY, IJTIMOIY GAZETA

2022-yil 28-sentabr / № 34 (4693)

ТИНЧЛИКНИ АСРАНГ...

Тинчлик истар оналар қалби

Уруш – айрилиқ, ҳижрон.

Уруш – адопатсизлик, шафқатсизлик.

Уруш – хорлик, зорлик.

Уруш – оччилик, ночорлик.

Уруш – йўқотиш ва парокандалик.

Оналар-чи?

Она оламга бахт берувчи. Она гўзал инсонни тарбияловчи. Она яшариш, яхшиланиш.

Она – кўклам, яшилланиш.

Она ва уруш – бир-бирига мутлақо зид тушучалар.

Инсон яшашни истайди. Инсон ҳаётга интилади. Энг оғир дақиқаларда онадан најот топади. Энг оғрикли лаҳзада Оллоҳи ва Онани ёрдамга чакъради. Оллоҳ онанин қалби ва қўли орқали инсонни, инсонияти кутқаради.

Уруш ваҳшийлик бўлса, она гўзалликдир. Шубҳасиз одамдаги гўзаллик истайди.

Минг афуски, уруш оловини ёкувчилар, бироннинг қонини тўймаса туролмайдиганлар, бироннинг жонини олмаса юролмайдиганлар, бироннинг ёстигини курилтаса тинчмайдиганлар

ҳам одамлар орасида одамман, деб юриди. Одам қиёфасидаги ҳайвонлар. Гоҳо ҳайвон ҳам улардан меҳрлироқдир.

Уруш нелигини биммагин, болам

Набирамнинг мактабида "Уч авлод учрашуви" таддири үтадиган бўлиди. Бу учрашувда ёшлар, ўрта ёшлилар ва нуроний кексалар катнашиши мўлжалланган. У ўйидиган 2- "А" синфнинг ўқитувчиси Хатира Мавлонова дарсга

кириб: "Болалар кимнинг уйида орден ва медаллари бор, урушда қатнашган кекса бобоси ёки бувиси яшайди?" деб сўрабди. Набирамнинг

кўз ўнгига менинг орден ва медалларим келиб:

"Менинг бувимда орден ва медаллар бор", дебди. "Бувинг уруш қатнашсимиз?" сўрабди ўқитувчи. "Шундай бўлса керак, маълими, эртага сўраб келаман", дебди набирам. У ўйига келиб:

"Бувижон, сиз урушда қатнашгансиз?" деб сўради. Мен: "Йўқ, болажоним, урушнинг номи ўчсин, қатнашмаганман", дебдим. "Үнда орден ва

медалларинизни қайерда олгансиз?" деб сўради у. "Буларни олима бўлганигим учун ҳукуматимиз берган", дебдим. "Нега урушни номи ўчсин дедингиз?" сўрайди у ҳайрон бўлиб. "Урушда

миллион-миллион одам курбон бўлган. Уруш энг даҳшатли ҳодиса. Тинч ватанга ёвуз душман бостириб келади. Унда оталар Ватанни ҳимоя қилиш учун урушуга кетади. Оналар, болалар оч қолишади. Ваҳшийлар шахарлар, қишлоқларни ҳатто мактабларни ёқиб, култепага айлантиради.

Уруш вақти болаларининг болалиги бўлмайди.

Эй болагинам, сенинг уруш нималигини билмаслигин олий баҳт. Илөл, ҳеч қачон уруш кўрмангандар", дедим.

Удомиз биз катталар гўдакларга: "Жони-вортарни ўлдириб бўлмайди, онаси қарғайди", деб уқитрганимиз. Ўтилар қўйидагича:

– Кушларга тош отмаслик керак. Кушчаларнинг қаноти синиб, ўлиб қолса, онаси тош отган болани қарғайди. Онаси кечалари боласини соғиниб ўйлайди. Шунда юрак-юракдан қарғайди.

Тош отган болани ишлари юришмайди, гуноҳга ботади.

– Чумолиларнинг ҳам инини бузиб бўлмайди,

тошбакалар ўйинчоқ эмас, уларни ўйнаб-ўйнаб

тескари қилиб кўймаслик керак. Агар улар

тескари қилиб кўйилса, онаси ҳам ёрдам беролмайди.

Шунда она тошбаканнинг қарғиши осмонни тешади.

1 октябрь – Ўқитувчи ва мураббийлар қуни

►2

Сулаймон Тоқифоний таваллудининг
900 йиллиги

Аҳмад Яссавийнинг издоши, шайх, тариқат пири Сулаймон Боқирғоний – Ҳаким ота шоир сифатида ҳам ўзбек мумтоз адабиётининг кўркам вакилидир. Ҳаким ота Аҳмад Яссавийни кўрган, маълум муддат унинг хонадонида яшаган, унинг қўлида таълим ва тарбия олган, маъвзизаларни жон қулоги билан эшитган. Яссавий ундағи ихлос ва иқтидорни қадрлаб фарзанд, деб ёззозлаган ҳамда унга Ҳаким лақабини берип, ҳикмат битишига унданаган. Кейинчалик Ҳаким ота ҳаёти ва ижодини ўрганган Алишер Навоий "Насойим ул-муҳаббат" тазкирасида ишончли маълумотларни ёзиб қолдирган ва унинг бир ҳикматини фикра хотимасида тамсил қилиб келтирган.

«ҚУЛ СУЛАЙМОН ҲИКМАТИ ТУРКОНАДУР...»

Алломадан бизга "Сулаймон Боқирғоний" ҳикматлар китоби ҳамда "Қиссаи Ислом алайҳиссалом", "Қиссаи Имоми Аъзам", "Меържонома", "Китоби Биби Мариям" номли бир туркум дустонлари етиб келган. Ҳаким отанинг лирик мероси жаҳон ва ўзбек адабиётida "Ҳикматлар" номи билан машҳурдир.

Ҳаким отанинг ҳикматларини жанр жиҳатидан фазал, рубой, мураббаб, характеридаги ҳикматларга тасниф қилиб ўрганиш мақсадга мувофиқ. Ҳикматларнинг мавзу ва мундарижасига келсан, муаллиф уларда Куръон, Ҳадис, имомъ, қиёс, рой билан боғлиқ тушунчалар шархи, шарият аҳомлари, мұхташам гоярлар, умумбашарий дидактик характеристидаги ўлмас фикрлар, бир сўз билан айтганда, ислом маърифати, ислом фалсафаси, эзгулика чорлов, одоб-ахлоқ масаласини, инсон тоқати, сабрини синайдиган тавба, таваккул, мумомала ва муҳаббат, ҳақиқат иммини баён қилган. У шеърларини одий ҳалқона тил билан битиб, замондош-

ларининг онгу шуурига ҳикматлар мазмунини сингдиришга, Оллоҳни, исломни танитишга, ўзлини англашиб ҳаракат қилган. Шоир ўз ҳикматларини туркий тилда ва туркона услубда ёзганини бир фазал мактасида шундай баён этган:

**Мустафонинг уммати,
машайхининг ҳиммати,
Қул Сулаймон ҳикмати
турконадур, турконадур.**

Биз юкорида талқин қилган масалалар бу ҳикматларнинг ғозий жиҳати бўлса, Ҳаким ота битган ҳикматларнинг иккичи жиҳати, уларнинг бадиий поэтическии қасидир.

Ҳаким ота ўз ҳикматларида лафзий, маънавий ва мураккаб шеърий санъатларни маҳорат билан қўллаган. Маълумки, Шарқ адабиётida ҳамал аҳли ўз ижодида, айниқса, фазал мақтасида ўз тахаллусини кўллашга алоҳида ўтибор ки-лишган.

►5

САМАРҚАНДДА ҚОРАҚАЛПОҚ АДАБИЁТИ КУНЛАРИ

Шу кунларда Самарқанд вилоятида Қорақалпок адабиёти кунлари бўлиб ўтмоқда. Шу муносабат билан Қорақалпогистон Ёзувчилар уюшмаси раиси, Ўзбекистон халқ ўзувчиси Кенгесбой Каримов бошчилигидаги бир гурӯх ижодкорлар Самарқанд шаҳрига ташриф бўюришиди.

Ижодкорлар дастлаб Ўзбекистон Республикасининг биринчи президенти Ислом Каримов мангу кўним топган Ҳазрати Хизр мажмуасини зиёрат қилишиди. Ўтганлар хотираси ёд этилиб, бугунги дориломон кунларга шукрон билдирилди.

Мехмонлар Самарқанд ҳалқаро аэропортида яратилган шарт-шароитлар билан танишишгач, Мирзо Улугбек расадхонасига йўл олишиди. Расадхона ҳамда музейга саёҳат уюширилди. Ҳўжа Дониёр зиёраттоҳи зиёрат қилинди. Сўнг Самарқанд туристик марказида бўлиб, "Боқий шаҳар"ни томоша қилишиди.

Куннинг иккичи яримида адабиёт байрами иштирокчилари Самарқанд шаҳридағи Ёшлар марказида жам бўлишиди. Ўзбекистон ҳалқ шоири Сирохиддин Сайид, Қорақалпогистон ҳалқ шоири Рустам Мусуромон, шоир Файрат Мажид, "Амударё" журнали бош мухаррири, шоир Халила Даевлатназор адабиётини бугунги кундаги ўрни ва аҳамияти ҳақида сўз юритиди. Самарқандлик ижодкорларидан Жумагул Сувонова, Ёрмамат Рустамов ва бошқалар қорақалпок қардошларимизга аталган ижод намуналиридан ўқишиди.

– Самарқандда адабиётга берилаётган ўтибор туфайли ижодкорлар сони тобо-ра ошаётганини кўриб туриман, – деди Қорақалпогистон Ёзувчилар уюшмаси раиси Кенгесбой Каримов. – Улар нафақат вилоятда, балки республикада ҳам ўз ўрнини топиб бормоди. Самарқандлик ижодкорларни қорақалпок диёрида ўтказилидаги адабиёт байрамига таклиф этаман.

Таддири давомида Қорақалпогистон ҳалқ ўзувчиси Шарап Уснатдиновнинг "Иброҳим Юсупов" роман-эссеси тақдимоти ўтказилди. Адибнинг қорақалпок ва ўзбек шеъриятига кўшган ҳиссаси алоҳида ўтироф этиди.

Мехмонлар вилоят Матбуот уйида бўлиб, "Зарафшон" ва "Самарқандский вестник", "Овози Самарқанд" газеталари таҳририларидан яратилган шарт-шароитлар билан яқиндан танишилди. Таҳририят ходимлари билан ижодий мулокотда бўлишиди. Шунунгдек, Матбуот тархи музейни томоша қилинди.

– Ижод аҳли борки, дийдорлашишини яхши қўради, – деди Ёзувчилар уюшмаси Самарқанд вилоят бўлими раиси Тошбулат Тугалов. – Бугунги адабиёт тадбирлар ҳакиқий мавзуда шеърият ва адабиёт байрамига айланди. Қорақалпогистонлик устозлар ва ҳамқаслар билан дилдан сухбатлашдик, таҳриба алмашдик. Бу каби учрашувларни мунтазам ўтказишга келишиб олдик.

Қорақалпок адабиёти кунлари Самарқанд вилоятининг барча туманларида давом этмоқда.

Фозил ФАРХОД

ЁШ РЕЖИССЁРЛАР КЎРИГИ

Носир" (муаллиф – Ж.Жовлиев, режиссёр – Д.Хакбердиев) спектакли намойиш этилди. Шу куни Ўзбекистон давлат драма

театри биносида Сирдарё вилояти мусиқали драма театри режиссёри Назар Нуруллаевнинг "Она" (муаллиф – Ш.Ризаев), Ўзбек Миллий кўғирчок театрида эса Бухоро вилоят кўғирчок театри режиссёри Пирназар Имомзаровнинг "Светофор" (муаллиф – Т.Мухиддин) спектакллари ҳакамлар хайъати ва муҳлислар ўтиборига ҳавола этилди.

Бугун, фестивалнинг иккичи куни Театр Сурхондарё вилоят мусиқали драма театри режиссёри Шоҳзодон Жумаевнинг "Зура-

ки таби"

илямий-амалий анжуман ҳам бўлиб ўтади.

Ўз ахборотимиз

ТИНЧЛИКНИ АСРАНГ...

Давоми, бошланиши 1-саҳифада

— Қалдироғчларга, курбакаларга, умуман, хеч бир жонзотга озор берманглар. Онаси қарғайди.

— Уруш қўлганларни ҳам кушларнинг онаси қарғайдими буви?

— Уруш қўлганларни ер юзидағи барча оналар қарғайди.

Уша қуни биз – буви ва набиранинг дуоимиз ҳар кунгидан бошқача бўлди, тинчлик ҳақида бўлди.

Болалигимда момом: "Дунёмиз тинч бўлсин", деб дуо қўлганларида катта ақам: "Дуони тезлаштириң, эна. Дунё қаерда-ю, сиз қаерда?" дерди. Момом эса, барibir ҳар дуосида дунёга тинчлик сўрар эди.

Кўпқаватли уйимизнинг 3-кваватида Таисия Яковлевна деган украин кўшнимиз ўғли Юрий, рус келини Тания ва иккι набираси билан яшар эди. Нима бўлди-ю, ўғлида Украина га кетишни истаги туғилди. Тошкентнинг ҳарсига, ўзбекча таомларга, ўзбек бозорининг ноз-неъматларига ўрганган Таисия хола Тошкентдан кетишни ҳеч хоҳламади. У бир умр Луганскдаги кўмир конларидаги шахтёрга бўлиб ишлаган. Эри вафот этгач, тошкентлик рус кишига турмушга чиқиб, шу ерга 10 ёшли Юра билан кўчиб келган. Афсуски, 9 йил ўтгач, тошкентлик эри ҳам вафот этди. Таисия хола Украина га кетишни хаёлига келтирасиди. Аммо набираларисиз, ўғли ва келинисиз яшай олмаслигини билиб, улар билан кўчиб кетди. Уларни кўни-кўшини барчамиз йиғлаб кузатдик. Луганскдан иккى марта хат олдик. Унда на-биралири "Тошкентдаги катта уйимизга кетамиз", деб йиғлашётгани, кўнига олмайтгани, ўзининг эса тоби йиғлигини, ўғли ҳам жаннат мисол Тошкентдан кетга-нига пушаймонлигини ёзганди. Минг афсуски, улар билан кейинчалик алоқа мутлако узилди.

Орадан канча вақт ўтди, биз ҳамон украин кўшни-ларимиздан, уларнинг рус келини Татьянадан, отаси

4 сентябрь куни ўзим яшайдиган Янгиҳаёт туманинг 3-мактабига, янги ўкувий ташкини муносабати билан ўтадиган тантанали тадбирга таклиф этишиди. Бирги-бираидар чиройли болалар анвойи гулларни кўтариб мактабга келишган. Айниқса, 1-синф болаларининг тадбирга ўқитувчilar етоваида кириб келиши ҳаяжонли эди. Юқори синф ўкувилари ўзлари билан ѡқибатлар кептиришибди. Ўзбекистон Ҳалқ артисти Нуридан Ҳамроқуловнинг "Оламни асранг, дўстлар" деган кўшиги янграгач, болалар мустақиллигимизнинг 31 йиллиги муносабати билан са-мога 31 та кабутарни учирди. Иккичча синф ўкувчиси Ибраҳимжон тинчлик ҳақида шеър айтди:

**Оқ капитарим чиройли,
Кўқ капитарим чиройли.
Тинчлик сўзи ёзилган,
Дил дафтарим чиройли.**

Мактаб ҳовлиси бўйлаб болаларнинг баҳти қўй-қириклиари остида кабутарлардан сўнг ранг-баранг пулфаклар мовий само сари кўтарили. Биринчи кўнғироқ жаҳанганди.

Менинг кўзим мактаб ҳовлисини назорат қилиб турган осоиштилар посонларига тушди. Қалбимни хотиржамлик фарогати эгаллади. Мен уларга ва чегараларимизни еру осмондан кўриклиб турган ўрт химоячиларига: "Шу тинчликни асранг!" дега шивирладим. Бу шивирда ҳамма тилаклар: илтимос ҳам, илтило ҳам дудек қориши эди.

Шу тинчликни асранг, Сиздан илтимос,
Уйда қалдироғчек кутган болалар,

ЮРАГИ ШОИР ЭЛ

Хоразм вилояти Янгибозор туманинаги "Гулистон" маҳалласида 2335 нафар аҳоли истиқомат қиласи. Ўтган йили "Обод маҳалла" давлат дастури асосида ҳудудда кенг кўллами ободонлаштириш ишлари амалга оширилди. Туман аҳолиси асосан агарар соҳага ихтинослашган фермер хўжаликларида қишлоқ хўжалик ишлари билан банд. Бу ернинг юксак маънавиятили кишилари истиқлол моҳиятини теран англаб, ҳаёт воқеалигини тўла идрок қиласи. Улар ўз санъати ва интеллектуал салоҳияти билан нафақат Хоразм вилояти, балки республикамиз миқёсида эътироф этилган. Бу гўша не бир ёзувчи, шоирлару санъаткорларга бешик бўлиб, юрагига сўз исхини солмаган дейсиз. Бу ернинг нон-тузи, "Гулистон"ликларнинг кўлини гул, юрагини шоир қиласи.

Саънат ва маданият соҳаси фидойи-лари Ражабий Бобохонов ва Максад Маткурбонов, Урганч давлат университети ўқитувчisi Шукуржон Норбоеви, мархум педагог, шоир ва санъаткор Ко-дириберган Сатторов, шоира Шодия Сул-

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

маданият бўлимида раҳбарлик қиласи йиллари соҳани ривожлантиришда кўл келди. Уша йиллари у асосан маданият улари, кутубхоналар ва ҳаваскорлик ансамбллари фаолиятини яхшилаштириб кетади. Натижада Янгибозор

Икром ОТАМУРОД

МЕХРІА ЙҰЛАЙМАН САБРИМНИ

поёни йўқ ситам гарқ вужудида.

Пок нурдан шафоат тавмин ёндиригин, мустаҳкам устун тұнтарилган гумбаз. Файб чегарасин яшириб индиригин, ҳайрат тимсолида ҳайратин етказ.

Пайваст иноят, насимин устуни, измінгни ихтиер эт оқибатла. Вобаста гарданандир нуғуз тугуни, қадаминг каби кўй ризвон одатла.

...Ватан – оқибатнинг виждони, таржимаи ҳолидир тоқат. Кўхна тупроқ фараҳ синони, мушфик сайрин излайди қат-қат.

Руҳимнинг илоҳи васияти – иродим насими ионониб. Ёруғ ва қайгули аслияят ҳамиша хотирада ёниб.

Эътиқод – қаноат мақоми, бақонинг кишвари ҳамдамим. Бойланади муддат иқоми, вобаста тилагида дамим.

Пойдор қурби сиротимга мос, илғаганим йўрүклилар ёди. Зинҳоримда зарурати рост – бардошимда Ватан имодди.

Туташ кенглик жаволанида, узоқ эрур сафар зинҳори. Ҳәйлиминг теззик олониди йўл олади вақиф изҳори.

Идрок билан бокар Ҳақиқат – ўзлигини жойлайди сезиб. Муродига ҳамиша тоқат, маскун сари боради кезиб.

Нур кўёши нурининг шами, ришта бўлиб ёнимда тенгдир. Ватан-соғинч иноят таъми, сувратуни канглумга сингдир...

...Масофа – зулжалол соғинчларири, паноҳ тахлитида нақшин кўллайди. Масофа – дунёнинг боғичларири кўкни ерга туаштириб йўллайди...

Мехрға йўллайман вафо мададин, вафо мададин – азмидир маним. Ком манзурида бутун иноним, гардим ҳижрати муқарраб ёдин.

Мехрға йўллайман ноламнинг курбин, ноламнинг курбон – маним ризомидир. Муҳим сойири интиқ изомидир, канглум ҳамдами пайдода тургун...

...Қандай сокин эдинг, қачондир олам, ҳавонг шаффоф, бағринг эди беғубор? Покиза сирларга бўлганча маҳам, олам синоатига эдинг-а, бисёр.

Ёмғир кўйиларди осмондан қандай заминнинг қатига синги бирдайн? Кўхлатарди майса, гиёҳни шундай, томчиларин томдирб майнин-майн.

Олам шовқинга ён бермасдинг ҳеч вақт, шовқин садолари бирдай алдамчи. Бағринга шульгани жойлардинг раҳт-раҳт,

Давоми, бошланиши 1-саҳифада

...Масофа – зулжалол соғинчларири, паноҳ тахлитида нақшин кўллайди. Масофа – дунёнинг боғичларири кўкни ерга туаштириб йўллайди...

Масофа далилин улади вақта, шульга лаҳзасидан олгайдир рангин. Яна бир бора қисқаради аҳдга, тўқнашув пучмоғи мутганам ғамгин.

Интизор тўснин давоми висол, мавжуд қарамин дилнинг умидида. Ҳижрон ҳажри ранжу аламга алҳол,

Йўл бўйи каминага йўлдошлиқ қилган болалар шоири, журналист Мина Решид Шихова хоним билан икки ҳалқ тупроғидан етишиб чиқкан ижодкорлар, бўғуни адабий борди-келди, нашриёт соҳасидаги янгиликлар борасида сұхbatлашдик. Она ҳар гапнинг бирида: "Шукр, бу тупроқлар ўзимизга қатди, қанча ўғлонлар шаҳид бўлди. Олар раҳматига олсин уларни" деб дуо килар, биз ҳам дуоға қўшилардик. Уловимиз жанглар кечган манзилларга етганда, она бирдан тек қотди. Айни дамда юрагидан ўтётгандарни ҳис этардим. Она Ватаннинг оғриклирига гувоҳ бўлиш, бирга кўймоқ, қоврилмоқ эди. Тасалли бермоқ учун опанинг кўзларига боқдим. Ажабки, нигоҳлар харобалар узра муаллак қолган эди...

Биз "Зафар" йўли орқали "Чироқчи", "Лочин",

ВАТАН, ҲИЧПИМАДИМ СИРОР ЙҰЛИНГНИ

ТИРИК САТРЛАР

Денгизда дур ийқан чиғаноқ янглиғ, Сенинг меҳринг билан юрагим тўлди. Қуёш кетиб, қора кўринса борлик, Ватан, ёргулгим бўлиб туколдинг.

Балки улгурмадим дўстларга ёқиб, Қўлим ҳам бормади яна кўп ишга. Кечикдим, эҳтимол, тириклик учун, Ватан, кечикмадим сени севишга.

Мангулик осмони қораймас сира, Онам, сўнг отамнинг руҳин учирдим, Ватан, сенинг каби азиз хотира, Болгарингда азиз излардан юрдим.

Мен ҳам ўтдим баҳор ўтган йўллардан, Шабнам ичган тонглар ўпди кўнглимини. Балки кўп нарсани унутдим бу дам, Ватан, унутмадим бирор йўллингни.

ИЛТИЖО

Уммонаингда бўлдим, бир томчи эдим, Ёмғирингда бўлдим, тонгда оқ шабнам. Шаффоф нурларингдан олмоқчи эдим, Ҳаёт, қизғанимагин ёргуларингдан.

Тупроғингда бўлдим, тошингда бўлдим, Қорангда суйқалиб, лошингда бўлдим. Ўқсингдим, қийналдим, қошингда бўлдим, Минглаб кунларингдан мен ҳам бир кунман.

Қўзимни тикканман зангорларингга, Йўқа япроқ бўлай баҳорларингта. Ҳовчум тўлдирсам фарқ бўлиб ўзим, Етказиб боргумдир чинорларингга.

ИЛТИЖО

Тун ярим. Кўқда ой сирғалиб кетди, Нафасимга юлдуз нафаси етди.

Дараҳтлар йўқотиб кўйди соясин, Дилемга ул умид сояси етди.

Фунча ҳовчини очиб юборди, Гулшакл хуш бўйлар сочиб юборди.

Секин шивирладим, сўзлар изладим, Ҳаёт соҳибига етди сўзларим.

ИЛТИЖО

Туннинг қучогидан гул хиди келар, Хидлаб ўйғонаман ёстиқаримни. Тушларимда қолган кўйни соғиниб, Юлдузлар бағримга тўкар нурини,

Маъюслигим, кимимсан менинг, Шаффоф деразада ҳаяжон изи. Биламан, ўнгда ҳам тушларим тақор, Юракда ишқ кечганд кунларингни иси.

ИЛТИЖО

Сиздан парво эмас, сўрадик фаво, Илињкли дунёда баъзан аҳдраво. Афёр таънасидан ўксик кўнглиминиз Ва лекин васл эмас энди муддао.

Олмос опа бизга Бокунинг қадим обидалари, саройлари, уларнинг тарихи ҳақида кизиқарли фикрлар бераркан, улуғ адаби Низомий ҳайкалди пойига чорлади. Адабиёт музейи, Ичари шаҳар номидаги қадим ва замонавий бинолар тарихини тингладик. Ўзбек ва озар ҳақиқарини бирлаштирган азим ришталар ҳақидаги фикрларига қўшилдик.

Илмли одам ҳар ерда ардоқли. Олмос опа ўзбек халқини жуда яхши кўраман, Ўзбекистон менинг ҳам Ватаним. Бизни улуғ Навоий, Низомий, Фузулийлардек азим дарёларимиз бор экан, дўстлигимиз абадий бўлади. Эътибор ва меҳр учун ташаккур, – деди опа хайрлашар чори.

ИМОН

Сиздан парво эмас, сўрадик фаво, Илињкли дунёда баъзан аҳдраво. Афёр таънасидан ўксик кўнглиминиз Ва лекин васл эмас энди муддао.

Нечун таъма билан боқасан кўкка, Кўксингда марҳумдай чўккан-ку юрак. Уни тирилтиримок, жон бермоқ учун Исо пайғамбаринг нафаси керак.

ИМОН

Нечун таъма билан боқасан кўкка, Кўксингда марҳумдай чўккан-ку юрак. Уни тирилтиримок, жон бермоқ учун Исо пайғамбаринг нафаси керак.

ДЎСТЛИК ЙЎЛИ

НИНГ БАШАРИЯТГА ҚОЛДИРГАН ЭЗГУ ИШЛАРИ МҮЛ.

Шоир, рассом, хунармандларга ҳомийлик қилган шоира ижодкорларни йигиби. Шушада дўстлик йигинларини ўтказиб келган. Бу мушоиралар асрлар оша авлодлар томонидан давом этирилиб, шоирларни мазкур таваллуд кунидан ўзига хос йўсунда ўтказилди.

Озарбайжон Республикаси Маданият нозирлиги кўмитаси раиси Ганира Пашашева, Озарбайжон Ёзувчилар уюшмаси раиси, ҳақ ёзувчиси Анар Ризаев, Низомий Ганжавий номидаги Адабиёт институти ректори, академик Иса Ҳабибайли, Низомий Ганжавий номидаги Миллий Озарбайжон Адабиёт музейининг директори, академик Рафоэл Ҳусейнов ва бошқа кўплаб танили давлат ва жамоат арбоблари иштирок этиди. Мушоирларни аҳамияти жиҳатларидан бири, ҳар бир миллат шоирни ўз тилида шеър айтди. Биз ўзбекистонлик ижодкорлар

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан тақдим этилган бадиий китоблар ҳамда эсадалик совғаларни мезбонларга ва бошқа дўстларга тозиган.

Шу кунга кардош тилларда янграган мисраларни тинглаб турбি, бизга тилмоч керакмаслигини, дикват билан эшилтиса, сўзларни тушуна олиш мумкинлигини ҳис этдим. Зоро, оға-иниҳад яшаган қардош элларимизнинг илдизи, сув ишган ироқлари бир.

ИЛТИЖО

Илмли одам ҳар ерда ардоқли. Олмос опа ўзбек халқини жуда яхши кўраман, Ўзбекистон менинг ҳам Ватаним. Бизни улуғ Навоий, Низомий, Фузулийлардек азим дарёларимиз бор экан, дўстлигимиз абадий бўлади. Эътибор ва меҳр учун ташаккур, – деди опа хайрлашар чори.

Касбий денгизи бўйидаги бу латиф сухбат бир умр ёдда қолар бўлди...

**Наргиза АСАДОВА
СУРАТДА:** тадбир иштирокчилари

ТАРЖИМА МҮЖИЗАСИ

30 сентябрь – Халқаро таржима куни. Ушбу санани 1991 йилда Халқаро таржимонлар федерацияси (FIT) таъсис этган. Ўз навбатида, 2017 йилда профессионал таржиманинг халқлар бирдамлиги, ўзаро ҳамжиҳатлик, тинчлик, барқарорлик ва тараққиётни таъминлаш йўлидаги муҳим аҳамияти халқаро ҳамжамият томонидан эътироф этилди.

Шу муносабат билан БМТ Бош Ассамблеяси 71-сессиясининг маҳсус резолюциясига кўра, 30 сентябрь – Халқаро таржима куни деб ўзлон қилинди ва БМТ шафелигига кенг нишонланадиган бўлди.

Мазкур халқаро сана Ўзбекистонда ҳам ҳар йили таржимонларнинг қасб байрами сифатида кутиб олинади.

НЕГА БИЗДА «ТАРЖИМОЛЛАР КУНИ» БАЙРАМИ ЙЎҚ?

Шу ўринда Ўзбекистонда журналистлар, ўқитувчилар, шифокорлар ва бошқа турли соҳа вакилларининг алоҳида байрам кунлари белгилангану, нега таржимонларнинг қасб байрами куни йўқ, деган савол туғилиши табдид.

Фикримизча, бу савол нафақат долларб, айни чогда, мантиқан ўринни ҳамдир. Чунки:

– биринчидан, Оғаҳий, Кутб Ҳоразмий, Сайфи Саройи каби буюк аждодларимиз бундан бир неча асрлар илгари таржимачилик ва таржима назарияси соҳасида жиддий тадқиқотлар олиб борган;

– иккинчидан, ҳали шўролар замонидаёқ собиқ иттифоқда биринчилардан бўлиб Ўзбекистонда миллий таржимашунослик мактабига асос солинган;

– учинчидан, айни пайтда мамлакатнинг ҳаётининг етакчи соҳаларида неча минглаб профессионал таржимонлар самарали фаолият олиб бормоқда.

Дарвоқе, жорий йилда ўзбек таржимашунослик мактаби асосчиси, юртимиздаги кўпчиллик журналист ва таржимонлар, олим ва адибларининг устози – атоқли олим, ҳассос публицист Файбулла Саломов (такаллуси: Файбулла ас-Салом) таваллудига 90 йил тўлмоқда.

Шу мъяномда, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арабби, филология фанлари доктори, профессор Файбулла Саломовнинг юртимизда таржимашунослик соҳасини шакллантириш ва ривожлантиришдаги хизматлари ҳақида мухтасар сўз юритиш айни муддаодир.

ЎЗБЕК ТАРЖИМАШУНОСЛИК МАКТАБИ: МОҲИЯТИ, АҲАМИЯТИ, ИЛМИЙ ТАМОЙИЛЛАРИ

“Яхшидан боғ қолади”, дейди халқимиз. Яхши олимдан-чи? Албатта, авваламбор, кўз нури ва қалб кўрини, ақлу заковатини, таъбир жоиз бўлса, бутун умрини сарфлаб яратган ўзига хос илмий мактаб қолади. Устоз Файбулла Саломов ўзидан айни шундай мактаб колдирган мавлоно зотлардандир.

Ўзбек олими собиқ тузум давридаёқ асос соглан таржимашунослик мактабининг довруғи нафақат юртимиз, балки дунё миқёсида, хусусан, Франция, Болгария, Словакия, Туркия, Россия, Беларусь, Украина, Арманистон, Озарбайжон, Қозогистон, Токикистон мамлакатлари илмий доираларида эътироф этилган.

Академик Акмал Сайдов домланинг ҳаётни ва фанолиятига багишлиган мақолосида таъкидлаганидек, “Файбулла Саломовнинг ўзбек таржимашунослик мактаби” дега ном олган илмий мактаб мамлакатимиз, ҳаттоқи жаҳон илм-фани равнакида бекиёс ўринга эга. Бу мактаб истиқлол йилларида адабиётшунослик, таржимашунослик ва таржимачилик соҳалари тараққиётiga мунносиб ҳисса кўшиб кельмоқда.

Таникли олимлар Абдузухур Абдузазизов ва Нажмиддин Комилов ўз даврида ҳақли равиша қайд этганларидек, Файбулла Саломовнинг илм-фан ривожи йўлидаги самарали хизматлари туфайли таржимашунослик – иккита тилдаги матнни чигиштириш ёки бир тилдаги маънонинг иккичи тилда акс этишини аниқлашгина эмас, балки ўзбек тилининг ҳам йўқолиб кетишига қаратилган сиёсат олиб борилган. Шунинг учун турғунлик даври деб атальши ўша йилларда ўзбек тили асосан бадиий адабиёт ва матбуот тили бўлиб, ижтимоий ҳаёт, олий мактаб, фан ва техника соҳаларида унинг фаолияти торая бошлаган.

Холбуки, айни худди шу жабхаларда кенг кўлланилишга у жуда муҳтоҳ эди. Чунки тилга ишлов бермай, унинг кўлланилишини чеклаб турб, ўша тилда катта замонавий маданият, фан ва техника асарлари яратиб бўлмайди. Шундай калтис ва оғир вазиятда ўзбекистонда тиллардан тилларга таржиманинг илми ва амалиётiga таянгувчи Таржима назарияси кафедрасини ташкил қилиш учун мардона иш олиб борилган.

Устоз Файбулла ака кайд этганларек, “Мавжуд барча филалотларнинг устига-устак, таржима санъати ва имлага собиқ мамлакат олий таъсимида «атторнинг кутисида» ҳам жой йўқ эди. Қиёси йўқ кафедра. Уни биз, аслида, бўш-такир жойда яратгандик. Бутун собиқ СССРда бунака кафедра бўлмаган ўша даврда. Шунинг учун ҳам биз бамисоли қонунсиз туғилган ўғай соҳа кишиларига айланниш қолгандик. Совет олий мактаби эса ҳар кандай янгиликдан ўлгудай кўркарди”.

Интилганга толе ёр, дейдилар. Бу эзгу кураш йўлидаги турли ғов-тўсиқлар Файбуллоҳ ас-Салом ва шогирларини синдира олмади. Аксинча, тоблади, чиникитади. Натижада 1969 йилда Тошкент Давлат университети қошида Таржима назарияси кафедраси расман очилди.

Кейинчлик янги таржимачилик ихтисоси республикалийнинг олий мактаблари бўйлаб кенг ёйилди. Хусусан, Тошдунинг бешта факултети – ўзбек ва рус филологияси, журналистика, роман-герман ва шарқ филологияси факультетларида таржимачилик илми ва амалиётидан дарслар ўтила бошланди. Бу майрифий жараён умумий назарий таҳсил билан бирга маҳсус курсларни ҳам қамраб олди.

Буларнинг барчasi юртимизда таржима ишидаги ахвол кенг маънода яхшиланни, таржимон кадрлар тайёрлаш масаласида музлар эрий бошлашига олиб келди. Хусусан, таржима таҳсилни билан бир қаторда, катта таржима адабиётни нашрлари, таржимонлар билан иш олиб бориш, ўзбек тилига ҳамда ўзбекчадан бошқа тилларга ўғириш, таржима ва таҳrir, ёш таржимонлар

тайёрлаш, сафдаги таржимонларнинг малакасини ошириш масалаларида муҳим натижалар кўлга киритилди.

Биргина мисоп: 1990–1991 ўкув йилидан бошлаб университетларга ҳамда лисоний олий ўкув юртларига таржимачилик ихтисоси бўйича ҳар йили қанча киши қабул қилинча қарорга келинган. Бу муҳим янгиликдан руҳланган устоз шундай деб қайд этиди: “Энди бўёғига, жорий этилаётган янги ихтисосликларга ёшларни қабул қилишда пала-партишилик, тасодиф ва бошқа иллатлардан буткул фориғ бўлиб ҳаракат қилиш лозим. Ҳозиргидан тубдан фарқ қиласидан ўкув дастурлари ва режалари тузишга тўғри келади”.

Мустақиллик йилларида бу борадаги ахвол қайси томонга ўзгарди? Айни вақтда мамлакатимизнинг олий ўкув юртларига таржимачилик ихтисоси бўйича ҳар йили қанча киши қабул қилинмоқда? Битиричу ёш таржимонларни эгаллаган ихтисослиги бўйича ишга жойлаштириш ҳолати қандай? Таржима назарияси ва амалиётни кафедраси ишлаб турибдими? Қайси дорил-фунунларда бу соҳада чуқурлаштирилган тарзда сабок беримоқда?

Бу каби саволларга айрим жавоблар ижобий бўлса, ағусуси, айримлари салбай...

ҒАЙБУЛЛОХ АС-САЛОМНИНГ ИЛМИЙ ВА МАҲНАВИЙ МЕРОСИ

Ғайбулла Саломов юртимизнинг атоқли ва забардаст олимларидан биридир. Устоз 1982 йилда филология фанлари доктори илмий даражасига, 1984 йилда профессор илмий унвонига сазовор бўлган. Домла 1993 йили юксак давлат мукофоти – “Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арабби” унвони билан тақдирланган:

“...Биз унда ҳаётни ўзигарди. Мен, Нажмиддин Комил ва Тилак Жўра. Таржимашунослик кафедрасининг ўқиёси – мен. Ўн бикинимизда – Нажмиддин афанди, чаг бикинимизда – ардоқли шоир Тилак. Биз худди Дон-Кихотлар сингари, ўта хаёлпастлик билан, илмий бидъат ва қизил хурофотга таянган, миллий қадрятларимиз ва манфаатларимизга терс йўналишда ҳархаллак бўлиб айлангаётган даҳшатли шамол тегирмони – таълим-таҳсил фундаментализига қарши курашга отланган ёдик”.

Бу фикрлар бугун кимларгадир андак муболагадор туюлиши мумкин, аммо ўша давр муаммоларидан ҳардор кишилар учун бундай эмас. Муаммолардан бири – ўша замонларда Ўзбекистоннинг собиқ иттифоқка тобе Республика сифатида ҳамма масалаларда, таъбир жоиз бўлса, ўзбек ўз ҳөвлисида тоғову таъсизига бўлган ўзбекистонни ҳам қилиши”, деб ёзгани бежиз эмас. Домланинг шогирларни орасида мамлакатимизнинг кўзга кўргинган фан ва маданият ходимлари, жамоатлари борбари бор.

Худди шу ишончили манба далолатига кўра, Ғайбуллоҳ ас-Салом мамлакатимизда энг кўп шогирлар тарбиялаган заҳматкаш олимлардан биридир. Устоз 1996 йили чиққан “Толибнома” китобida: “Илмий раҳбарлигим ва мутасаддийлигимда 67 киши фанлар номзоди, жумладан, 8 киши фанлар докторлиги илмий даражаларни хатм қилиши”, деб ёзгани бежиз эмас. Домланинг шогирларни орасида мамлакатимизнинг кўзга кўргинган фан ва маданият ходимлари, жамоатлари манбалар ҳисобланади.

Устознинг бадиий таржимачилик ва таржимашуносликка доир илмий-назарий асарлари кутубхоналарда, Интернет саҳифаларида дунё миқёсида фаол излаб-тошиби ўқилаётган нашрлар сирасига киради. Ушбу асарлар Ўзбекистонда кейинги чорак асрдан бўён деярли қайта нашр этилмади. Албатта, таникли журналист ва олим Ҳайрулла Ҳамидов сыйй-ҳарқатлари билан 2015 йилда Тошкент давлат шарқшунослик институти чоп этирган “Таржима назариясида кириш” дарслигининг қайта ишланганда шундай мустасаб.

Домла махри таржимон ва мұнаққид, публицист ва шоир ҳам эди. Буни у кишининг Ғайбуллоҳ ас-Салом тахалуси билан битилган “Эй, умри азиз”, “Армон”, “Ваҳидан келар бир садо”, “Толибнома”, “Эзгуликка чөглап, одамзод”, “Ҳалоллик бозорда сотилмайди”, шунингдек, “Жаҳонгашта “Бобурнома” (Н. Отажонов билан ҳаммуалифлиқда), “Фозил инсон қиссаси” каби маънавият ва маърифат, таржима таъсиси (1983) каби китоблари тадқиқчи, ўқитувчи ва талабалар учун муҳим ҳамда қизиқарли манбалар ҳисобланади.

Янада ёмни, мустамлакачилик замонида барча миллий тиллар қатори ўзбек тилининг ҳам йўқолиб кетишига қаратилган сиёсат олиб борилган. Шунинг учун турғунлик даври деб атальши ўша йилларда ўзбек тили асосан бадиий адабиёт ва матбуот тили бўлиб, ижтимоий ҳаёт, олий мактаб, фан ва техника соҳаларида унинг фаолияти торая бошлаган.

Ҳолбуки, айни худди шу жабхаларда кенг кўлланилишга у жуда муҳтоҳ эди. Чунки тилга ишлов бермай, унинг кўлланилишини чеклаб турб, ўша тилда катта замонавий маданият, фан ва техника асарлари яратиб бўлмайди. Шундай калтис ва оғир вазиятда ўзбекистонда тиллардан тилларга таржиманинг илми ва амалиётiga таянгувчи Таржима назарияси кафедрасини ташкил қилиш учун мардона иш олиб борилган.

Устоз Файбулла ака кайд этганларек, “Мавжуд барча филалотларнинг устига-устак, таржима санъати ва имлага собиқ мамлакат олий таъсимида «атторнинг кутисида» ҳам жой йўқ эди. Қиёси йўқ кафедра. Уни биз, аслида, бўш-такир жойда яратгандик. Бутун собиқ СССРда бунака кафедра бўлмаган ўша даврда. Шунинг учун ҳам биз бамисоли қонунсиз туғилган ўғай соҳа кишиларига айланниш қолгандик. Совет олий мактаби эса ҳар кандай янгиликдан ўлгудай кўркарди”.

Интилганга толе ёр, дейдилар. Бу эзгу кураш йўлидаги турли ғов-тўсиқлар Файбуллоҳ ас-Салом ва шогирларини синдира олмади. Аксинча, тоблади, чиникитади. Натижада 1969 йилда Тошкент Давлат университети қошида Таржима назарияси кафедраси расман очилди.

Кейинчлик янги таржимачилик ихтисоси республикалийнинг олий мактаблари бўйлаб кенг ёйилди. Хусусан, Тошдунинг бешта факултети – ўзбек тилининг ҳамда салонида музлар эрий бошлашига олиб келди. Хусусан, таржима таҳсилни билан бир қаторда, катта таржима адабиётни нашрлари, таржимонлар билан иш олиб бориш, ўзбек тилига ҳамда ўзбекчадан бошқа тилларга ўғириш, таржима ва таҳrir, ёш таржимонлар

тайёрлаш, сафдаги таржимонларнинг малакасини ошириш масалаларида муҳим натижалар кўлга киритилди. Биргина мисоп: 1990–1991 ўкув йилидан бошлаб университетларга ҳамда лисоний олий ўкув юртларига таржимачилик ихтисоси бўйича ҳар йили қанча киши қабул қилинча қарорга келинган. Бу муҳим янгиликдан руҳланган устоз шундай деб қайд этиди: “Энди бўёғига, жорий этилаётган янги ихтисосликларга ёшларни қабул қилишда пала-партишилик, тасодиф ва бошқа иллатлардан бут

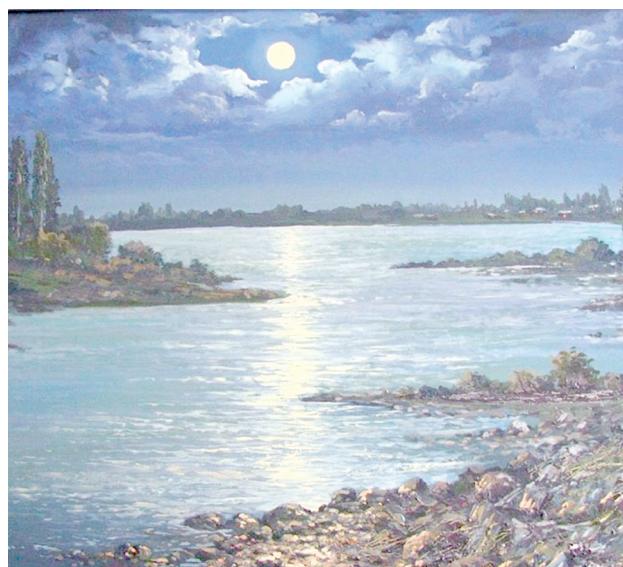
ГАЛЕРЕЯ:

Зоминда баҳор (2008).

Менинг онам (2005).

Сирдарё. Шафак (2010).

Тоғда куз (2019).

Инсон умри давомида кўплаб қизиқ ҳодисаларга дуч келади, айни пайтда ўзи ҳам шуларнинг иштироқчига айланади. Ҳаётдаги қизиқ ҳангомалар, ибратли воқеаларни китобхон эътиборига ҳавола этиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Жаҳонгир Пирмуҳамедов ҳаётда кузатган ва гувоҳи бўлган воқеа-ҳодисаларни оддий, содда тилда ифода этганки, уларни ўқиб ўқувчи ўзини беихтиёр унинг қаҳрамонлари билан бирга юргандек ҳис этади. Муаллифнинг "Ажаб-ажаб ҳангомалар" китобини варақлаган китобхон шундай хulosага келса, ажаб эмас.

Қуйида ушбу китобдан олинган айрим ҳангомалар эътиборингизга тақдим этилмоқда.

«Үйқул қептига юради»

Абдувоҳиди бўй-бастига мос "Запоро-жец" (бир из минилган) сотиб олгани билан табриклидим. Орадан олти-етти ой ўтгач:

— Қалай, "тойчоқ" ҳизматга яраб турибдими? — сўрадим қизиқиб.

— Қаёқда... — деди анчайин хуноб бўлиб. — Туппа-тузук юриб турувди. Ут олдириб, газни боссам, "тап", "тап", "тап" деган овоз чиқариб, нима жин урди билмайман, худди ўчакишиган асов отдай, олдига юрмай, нуқул кетига юрадиган бўлиб қолди. Тушунмай қолдим.

— Нормал машина асли шунақа бўлади. Мотори каёқда бўлса, у ўша томонга юради, — дедим кулворишдан аранг тийилиб.

«С таржимою ознакомил-ся»

Кунларнинг биррида таҳририятимизнинг катта муҳаррири Фатхулла Умрзоқов русчадан таржима қилинган кўлъёзма ҳақида рус тилида ёзилган хulosани менга топшириди. Унда "С переводом ознакомился" деган дастлабки жумла "С таржимою ознакомился" деб ёзилиди.

Кўшина хонада ишлæтган Фатхуллани чакириб, қабулномани бердим-да "Шошмасдан биринчи жумлани ўқинг-чи" дедим. У ўқиб кўриб, ҳайрон бўлди-да, нимаси нотўғри дегандай менга таажкубланиб қаради. Кайта ўқитдим. Ҳайрон бўлиб елкасини қисди. Учинчи марта ўқитганда ҳам ҳеч нарсани сезмаган муҳаррирга:

— С таржимою ознакомил-ся" деган гап қайси тилда ёзилган! — дедим, у:

— Э — э — э... Узр... — дёганича, юзлари қизарич, мазза қилиб қулиб олди-да, қабуно-мани қайта кўчиргани хонасига кириб кетди.

— Эшитаман, Иброҳим ака, — дедим.

— Яқинда магнитофон сотиб олганингиздан хабарим бор. Тўй санъаткорлар билан тўй экан. Улар негадир кечикишяпти. Магнитофонни олиб чиқиб,

ашула-пашула қўйиб турсак, қандай бўларкин?

— Бажонидил, ҳозир олиб чиқаман. Факат бир илтимос: дам олдириб-дам олдириб қўйиб турсак бас. Акс ҳолда, қизиб кетиши мумкин, — дедим.

Иброҳим ака менга андак маъноли қараб турдилар-да, сўнг жилмайб:

— Бўёғидан ташвишланманд. Бунинг йўли бор, ука. Бир союқ одамни топиб, "шунга қараб турсас" деб, магнитофон ёнига турғазиб қўямиз, асло қизимайди! — деса бўладими.

ХАНГОМАЛАР

Бундан анча аввал қадрдан қўшнимиз, ҳушчакча инсон Иброҳим ака ҳамда болаларимизнинг жонкүр шифокори, тибибёт фанлари номзоди Махсумахон опанинг хонадонида ўйилларига атalgan тўйга ҳозирлик аввжда эди. Тўкин дастурхон атрофида ҳовли тўла меҳмон. Бироқ санъаткорлардан дарак йўй. Тўй соҳиби Иброҳим ака менга муражгаёт қилиб қолди:

— Жаҳонгир, ука, бир илтимос, йўқ демайсиз.

УСТОЗ САНЪАТКОРНИ ХОТИРЛАБ

Ўзбек миллий театри тараққиетига бекиёс хисса қўшган Маннон Ўйғур, Етим Бобоҷонов каби улуғ режиссерлар қаторида бетакор юхидкор, ўлмас саҳна асарлари режиссёри Тошхўжа Хўжаевнинг алоҳиди ўрни бор. Устоз санъаткор самарали фаолияти давомида нафқат ўнлаб бетакор саҳна асарларини театр муҳлисларига тақдим этди, балки бугун ҳам ўзбек санъати ривожи йў-

Ўзбек Миллий академик драма таҳтида бўлиб ўтган, устознинг шогирдлари, пойтакт театрларининг актёrlари ҳамда театр санъати ихломандлари катнашган тадбирда. Ўзбекистон ҳалқ артистлари Ёдгор Саъдиев, Турғун Азизов, Хайрула Саъдиев ва бошқалар устоз ҳақидаги хотираларидан сузлаб бердилар. Миллий академик театр, Муқимиy номидаги давлат мусиқали театри, Ўзбек давлат драма театри,

лида фидойилик билан меҳнат қилаётган истеъоддли актёrlарни тарбияла бетишиди.

26 сентябрь куни Ўзбекистон ҳалқ артисти Тошхўжа Хўжаев таваллудининг 100 йилиги муносабати билан Ўзбекистон Маданият вазирлиги, Театр арбоблари уюшмаси ҳамда Ўзбек Миллий академик драма театри ҳамкорлигидаги "Санъатга баҳшида умр" деб номланган хотира кечаси ўтказилиди.

Ўз ахборотимиз

МАВСУМОЛДИ ТАДБИРЛАРИ

Юртимиз бўйлаб куз-қиши мавсумига тайёр гарлик кўриш фавқулодда вазиятлар хизмати ходимлари зиммасига кўплаб вазифаларни юклайди. Ўнгина вақтида ажрабли чиқадиган тутун, корбонат ангиридид ва бошқа заарали хид ва газлар атмосферага кўтарилиб, мусафро ҳаво таркибини булғайди. Энг ачинарлиси, ўнгиналар кўплаб инсонларнинг жароҳатланишига ва ҳаётдан кўз юмишига сабаб булиши мумкин.

Бунинг олдини олиш максади Мирбод туманинг ҳуқимлигига ҳуқуқни муҳофаза килиш органлари, корхона, ташкилот, мусассаса ва бошқа идоралар ҳамда жамоатчилик вакиллари иштироқида газ ва электр

тармоғидан тўғри ва оқилона фойдаланиши, ёнгин ҳафсизлиги қоидаларига риоя этиш юзасидан йиғилишлар ўтказиб келинмоқда. Куз-қиши мавсумига турар жойларда иситиш мосламаларидан фойдаланиши ҳоллари кўпайишни инобатга олиб, газ плитасини ўзбошимчалик билан бошқа жойларга кўчириб ўтказиш, кўлбла ясалган электр иситиш ускуналаридан фойдаланиши бахтсиз ҳоласаларга олиб келиши тўғрисида ахоли орасида тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

Бундан ташқари, айни вақтда республикамиз худудига хорижда ишлаб чиқилган газ иситиш печларининг меъёр талабларига жавоб бермаслиги, улардан фойдаланиш натижасида газ иси чиқиб, одамларни заҳарлаши мумкинлиги ҳақида ахоли ўртасида кенг қарорлари тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

Ёнғин ортидан келиб чиқувчи салбий ҳолатларнинг олдини олиш, шунингдек, давлат мулкни кўз қорачигидек асрар ҳар биримизнинг бурчимиздир.

**Б.КАРИМОВ, А.МИРЗАҲМЕДОВ,
Мирбод тумани фавқулодда
вазиятлар бошқармаси
ҳодимлари**

КЎЗ ОҲАНДАРИ

СЕНТЯБР

Заминга суб пулфлаб ўйнайди осмон, Танти булатларга тақилган сирга. Ѓизнинг хуморини босолмас ҳамон, Ишчан кетмопнари чалиб сибизга.

Мезон орка қиласар шамол қизига, Шафтоти шохига имлайн рўмол. Режасин бажари қайтган изига, Сулда аганар этик бемажол.

Дараҳтлар ечиши бошлади аста, Рангдор либосининг тутмаларини. Барглар кувлашмачоқ ўйнайди пастда, Кўз-кўзлаб кўйлагин бурмаларини.

Пахтазорлар тўлган қизлар хидига, Тушликка эринмай келди тарвуз. Йигит мұхаббатин қорақа қизга Изҳор қилмагунча тугамагин, куз.

ОКТЯБР

Кузнинг кулагулари кетмади ҳали, Камалак кутилар ҳамон орзиқиб. Келганин билмайин

ер ҳайдаш гали, Ақраб мизғиб ётари кўрпасин тортиб.

Чумоли орқалаб ғамламоқда дон, Фасллар ширасин йигар болари. Ыссик ўлкаларга етсинглар омон, Шамол шамоллатиб кўйма кушларни.

Туманлар ичидаги мудрайди ўлдуз, Гоҳи хира тортар ой ёғудлари. Тушган тишин олиб томга отган қиз, Йил бўйи тақрорлар орзуларини.

Октябрь, жанубда қовунлар сайли, Шимол шамолидан ярадор олма. Мажнунига бериб неча Лайлини, Кўзэшин яширмас, куз — магрур ота.

НОЯБР

Қаҳридан гул солиб йона четига, Қиши келар қавснинг эшигиги қоқиб. Мудраган руҳларга кирадар энтика, Нојябринг жўшқин кўйлари оқиби.

Омбор кучоғига мевалар осган, Музнинг чангалига тушиб қолган сой. Чақмоқ шўхлик қилиб қўйди бехосдан, Ярмидан айрилиб қолди тўлин ой.

Туман босиб қолар бაззи-баззида, Кўш ёмашини кўтапар аранг. Табиат йиллардан олган қарзини, Либос олиб киар яна тилларанг.

Баҳорни соғиниб сенга етгунча, Қонимга киради оқиб қанча муз. Яна хизматкорлик гали келгунча, Ўзингни асрагин, дугонажон — куз.

**Гулируҳсор УММАТОВА,
Термиз шаҳридаги
26-мактаб тарғиботчи**

О'zbekiston adabiyoti va san'ati

Манзилимиз: Тошкент - 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32.
Электрон почта манзили: uzas.gzt@mail.ru

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН
ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ
Ҳамқоримиз:
inzo
akfa

Таҳтириятга келган ўйлэмалар таҳжил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри таҳтирият нуқтаи назаридан фарқланши мумкин.
Масъуд котиб: Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи мухаррир: Шуҳрат АЗИЗОВ
Сахифаловин: Нигора ТОШИЕВА
Газета 2014 йил 26 ноябрда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси хузуридан Ахборот ва оммавий коммуникацияр агентлигига томонидан 0283 ракам билан рӯйхатга олинган.
Адади - 924. Буюртма Г - 944.
Хажми - 3 босса табоб, А-2.
Нашр кўрсантичи - 222.
Ташкилотлар учун - 223. 1 2 3 4 5 6

"Шарқ" нацирят-матбаба акционерлик компанияси босмахонаси.
Босмахона манзили:
Буюк Туров кўчаси, 41-йч.
Босишига топшириш вақти - 21.00.
Босишига топширилди - 21.35.

